

## **Katedra Teorii i Historii Prawa**

### **Zagadnienia egzaminacyjne (egzamin dyplomowy) – kierunek prawo (studia stacjonarne i niestacjonarne)**

#### **I. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu teorii prawa, filozofii prawa, wybranych problemów prawoznawstwa, socjologii prawa, psychologii prawa, interdyscyplinarnej problematyki prawnej.**

1. Teoria i filozofia prawa, socjologia prawa, psychologia prawa - przedmiot, zakres badawczy, miejsce w klasyfikacji nauk prawnych.
2. Konceptje wielopłaszczyznowości ontologicznej i metodologicznej zjawisk prawnych. Konceptje wewnętrznej i zewnętrznej integracji teorii prawa. Prawo w aspekcie językowym, normatywnym, psychologicznym, socjologicznym, aksjologicznym.
3. Pozytywizm prawniczy i jego odmiany.
4. Konceptje prawno-naturalne i konceptje antypozytywistyczne.
5. Realizm prawniczy.
6. Hermeneutyka prawnicza.
7. Analityczna filozofia prawa.
8. Teorie argumentacji i retoryki prawniczej. Konceptja prawa jako dyskursu.
9. Postmodernizm prawniczy.
10. Teoria systemów.
11. Integralna filozofia prawa.
12. Główne założenia i orientacje Comprehensive Law Movement (Holistic Law, Therapeutic Jurisprudence, Preventive Law, Procedural Justice, Restorative Justice, Transformation Mediation, Collaborative Law).
13. Holistyczne podejście do prawa, ról prawnika i praktyki prawniczej (holizm prawniczy) - ujęcie teoretycznoprawne.
14. Teorie prawdy i sprawiedliwości. Wymierzanie sprawiedliwości. Sądowe i pozasądowe opanowywania sporów prawnych (arbitraż, mediacje, negocjacje) – ujęcie teoretycznoprawne.
15. Tworzenie prawa – ujęcie teoretycznoprawne.
16. Wykładnia prawa – ujęcie teoretycznoprawne.
17. Stosowanie prawa - ujęcie teoretycznoprawne.
18. Funkcje prawa.
19. Norma prawna a przepis prawny. Konceptje budowy normy prawnej.
20. Rodzaje norm i przepisów prawnych.
21. Budowa aktów normatywnych (podstawowe zasady techniki prawodawczej).
22. Wnioskowania i toposy prawnicze.
23. Fakty prawne i stosunki prawne. Elementy stosunku prawnego.
24. System prawa.
25. Obowiązywanie prawa.
26. Prawo a inne systemy normatywne.
27. Kultura prawa stanowionego a kultura common law.

## **II. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu powszechnej historii prawa.**

1. Periodyzacja dziejów.
2. Charakterystyka starożytnych despotii wschodnich.
3. Ewolucja ustrojowa starożytnej Grecji.
4. Monarchia wczesnofeudalna i system feudalny w Europie.
5. Ustrój lenny w państwach europejskich (podstawy ustroju lennego, kontrakt lenny, hierarchia lenna, prawo lenne).
6. Narodziny i rozwój monarchii stanowych w Europie.
7. Geneza, ewolucja i charakter monarchii absolutnej w Europie (na przykładzie wybranego państwa).
8. Absolutyzm oświecony w XVIII w. - cechy charakterystyczne, kierunki reform.
9. Korzenie i rozwój parlamentaryzmu angielskiego.
10. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i ich konstytucja.
11. Poszukiwanie nowej formuły państwa w XIX i XX w.
12. Różne oblicze konstytucjonalizmu w Europie i na świecie.
13. Model państwa totalitarnego.
14. Nowe demokracje i stare dyktatury w XX w.

## **III. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu historii prawa polskiego.**

1. Osadnictwo na prawie niemieckim w Polsce.
2. Chrzest i jego znaczenie w dziejach Polski.
3. Władza książęca w dobie rozbitcia dzielnicowego.
4. Urzędy dworskie i ziemskie w dobie rozbitcia dzielnicowego.
5. Pojęcie Korony Królestwa Polskiego.
6. Monarchia patrymonialna.
7. Statuty Kazimierza Wielkiego.
8. Szlacheckie przywileje stanowe.
9. Wilkierze i zbiory wilkierzy.
10. Prawo rycerskie (ius militare).
11. Formuła processus.
12. Kodyfikacje Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI wieku
13. Sejm walny w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
14. Sejmiki ziemskie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
15. Sądy Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
16. Podstawy związku państwowego Polski i Litwy (XIV-XVIII w.).
17. Specyfika państwowa Wielkiego Księstwa Litewskiego po unii lubelskiej.
18. Źródła prawa w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
19. Pakta konwenta i artykuły henrykowskie.
20. Organizacja bezkrólewia w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
21. Instytucja konfederacji w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
22. Sądy zadworne w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
23. Postępowanie przed sądami szlacheckimi w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
24. Korektura Taszyckiego.
25. Statuty litewskie
26. Komisja Edukacji Narodowej.
27. Prawa kardynalne.
28. Rada Nieustająca.
29. Działalność prawodawcza Sejmu Czteroletniego.

30. Konstytucja 3 Maja.
31. Przyczyny upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów
32. Konstytucja Księstwa Warszawskiego
33. Administracja terytorialna w Księstwie Warszawskim
34. Recepcja prawa francuskiego w Księstwie Warszawskim
35. Rada Stanu w Księstwie Warszawskim.
36. Powstanie konstytucyjnego Królestwa Polskiego
37. Konstytucja Królestwa Polskiego z 1815 roku
38. Kodyfikacje w dobie Królestwa Polskiego
39. Reformy Aleksandra Wielopolskiego w Królestwie Polskim.
40. Sejm Prowincjonalny w Wielkim Księstwie Poznańskim.
41. Kodyfikacje w zaborze niemieckim
42. Kodyfikacje w zaborze austriackim
43. Akt 5 listopada 1916 roku.
44. Rada Regencyjna Królestwa Polskiego
45. Systemy prawne obowiązujące na ziemiach polskich po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku
46. Konstytucja marcowa z 1921 roku.
47. Nowela sierpniowa
48. Prezydent w Konstytucji kwietniowej z 1935 roku
49. Komisja Kodyfikacyjna.
50. Prawo cywilne w pracach Komisji Kodyfikacyjnej.
51. Prawo karne w pracach Komisji Kodyfikacyjnej.
52. Prawo handlowe w pracach Komisji Kodyfikacyjnej.
53. Unifikacja prawa cywilnego w II Rzeczypospolitej.
54. Unifikacja prawa karnego w II Rzeczypospolitej.
55. Konstytucja PRL z 1952 r.

#### **IV. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu prawa rzymskiego publicznego, prawa rzymskiego prywatnego lub prawa porównawczego publicznego**

1. Periodyzacja okresów rozwoju państwa rzymskiego
2. Periodyzacja okresów rozwoju prawa rzymskiego
3. Formy ustrojowe wg Polibiusza
4. Scharakteryzuj rzymską republikę jako typ ustrojowej formy mieszanej
5. *Mutuum* a depozyt nieprawidłowy: podobieństwa, różnice i zasadność utrzymania odrębności obu instytucji.
6. Odsetki umowne a problem lichwy w prawie rzymskim
7. Rzymska adopcja: koncepcja, rodzaje i rozwój
8. Znamiona czynu zabronionego wg Klaudiusza Saturnina, klasyfikacja przestępstw (*crimina*)
9. Zasada personalności a zasada terytorialności prawa w starożytnym Rzymie
10. Rzymskie ustawy przeciwko zbytkowi (*leges sumptuariae*)
11. Koncepcja *mos maiorum* jako źródła prawa
12. Rozwój koncepcji zachowku w prawie rzymskim (dziedziczenie przeciwtestamentowe, *pars legitima*)
13. Kryterium i istota podziału prawa na *ius publicum* i *ius privatum*
14. Małżeńskie ustroje majątkowe
15. Pojęcie i treść prawa własności w prawie rzymskim
16. Ochrona prawa własności w prawie rzymskim
17. Odpowiedzialność za wady rzeczy sprzedanej w prawie rzymskim
18. Siła wyższa a przypadek zwykły w prawie rzymskim

19. Odpowiedzialność kontraktowa a deliktowa w prawie rzymskim
20. Przelew wierzytelności w prawie rzymskim
21. *Longi temporis praescriptio* jako forma zasiedzenia w prawie rzymskim poklasycznym
22. Pojęcie i stopnie winy w prawie rzymskim
23. Wady oświadczenia woli w prawie rzymskim
24. Pretorskie *bonorum possessio* jako sposób korekty dziedziczenia ustawowego wg *ius civile*
25. Skutki niewykonania zobowiązań w prawie rzymskim
26. Małżeństwo w prawie rzymskim
27. Umowa sprzedaży w prawie rzymskim
28. Zastępstwo bezpośrednie i pośrednie w prawie rzymskim
29. Zasiedzenie w prawie rzymskim (*usucapio*)
30. Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe, zasada *nomina ipso iure divisa*
31. Skutki prawne zaręczyn
32. Domniemania w prawie rzymskim
33. *Fictio iuris* w prawie rzymskim. Podaj i omów przykład zastosowania tej instytucji
34. *Obligatio naturalis* - koncepcja i rozwój
35. Wina a odpowiedzialność kontraktowa w prawie rzymskim. Odpowiedzialność oparta o zasadę ryzyka w prawie rzymskim
36. Nominalizacja kontraktów w prawie rzymskim a zasada swobody umów we współczesnym polskim prawie cywilnym
37. Formalizm *ius civile* a zasady słuszności (*iustitia, aequitas*) na przykładzie *duplex dominium*
38. *Dominica potestas - patria potestas - manus*. Formy władzy w rzymskiej familia
39. Rozwój emfiteuzy w prawie rzymskim
40. Obywatele - Latyni - peregryni. Różnice w statusie prawnym wolnych mieszkańców *Imperium Romanum*
41. Przywileje związane z *civitas Romana* a prawa i obowiązki obywatela współczesnego państwa demokratycznego na przykładzie RP
42. Republikańska polityka względem ekspansji *civitas Romana*
43. Ekspansja obywatelstwa rzymskiego w okresie cesarstwa
44. Sposoby nabycia obywatelstwa rzymskiego (na gruncie publicznoprawnym) w okresie Cesarstwa
45. Koncepcja i przemiany władzy ojcowskiej (*patria potestas*) w ujęciu historycznym
46. Różnice i podobieństwa w rzymskiej polityce obywatelstwa i współczesnej polityce obywatelstwa wybranych krajów
47. Rzymska procedura wyborcza- ile demokracji?
48. *Cursus honorum*- wady i zalety dla rzymskiego wyborcy i kandydata. Czy sprawdziłoby się we współczesnym świecie?
49. Klientelizm -ocena zjawiska z punktu widzenia wyborcy rzymskiego i współczesnego
50. Przestępstwa wyborcze w republikańskim Rzymie i ustawodawstwo *de ambitu*
51. Rzym republikański i czynniki korupcjogenne
52. Przykłady korupcji urzędniczej w późnym antyku
53. Geneza i ustawodawstwo dot. *crimen repetundarum*
54. *Crimen repetundarum* -przedmiot ochrony prawnej
55. *Crimen repetundarum* - strony procesowe
56. Charakterystyka *crimen peculatus*
57. Zbytek a prawo rzymskie. Czy *leges sumptuariae* ograniczały wolność i strzegły obyczajów? Czy współczesny konsumpcjonizm potrzebuje *leges sumptuariae*?
58. Prawne skutki uprawiania zawodów infamowanych w starożytnym Rzymie
59. Cenzor na straży obyczajów. *Nota censoria*
60. Zasady ustroju gminy (*municipium*) w starożytnym Rzymie
61. Procedura wyborcza w *municipium* rzymskim
62. Podstawowe zasady procesowe w prawie rzymskim publicznym
63. Zakres przedmiotowy rzymskiego procesu (prawo publiczne)
64. Proces rzymski- procedura: środki zabezpieczające, wszczęcie procesu, wyrok i jego egzekucja
65. Kary prawa rzymskiego publicznego

66. Pojęcie komparatystyki ustrojowej

67. Pojęcie konstytucjonalizmu i konstytucjonalizacji w nauce prawa porównawczego publicznego

68. Typy konstytucji na przykładzie nowożytnych i współczesnych ustaw zasadniczych

69. Relacje pomiędzy prawem wyższym (prawo naturalne i ogólne zasady prawa) a konstytucją (aspekt prawnoporównawczy).

70. Sposoby uchwalenia konstytucji (aspekt prawnoporównawczy)

71. Zmiana konstytucji na przykładzie wybranych konstytucji państw europejskich

72. Hierarchizacja źródeł prawa we współczesnych konstytucjach na przykładzie wybranych państw europejskich.

73. Relacje konstytucyjnego porządku prawnego i prawa międzynarodowego. Koncepcja monizmu i dualizmu.

74. Modele sądowej kontroli konstytucyjności prawa.

## **V. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu etyki prawniczej lub etyki urzędniczej.**

### **ETYKA DLA PRAWNIKÓW**

1. Etyka – główne problemy, zagadnienia, wybrane kierunki.

2. Etyka a moralność. Etyka opisowa. Etyka normatywna. Metaetyka.

3. System etyczny - normy moralne, oceny moralne, wzory osobowe, dylematy moralne, sankcje moralne, funkcje etyki. Rozwój moralny człowieka.

4. Aksjologia – pojęcie, rodzaje wartości, hierarchia wartości, modele życia, podstawowe zagadnienia.

5. Etyka zawodowa. Pojęcie etyki prawniczej, zawodu zaufania prawniczego, deontologia, kodeksy etyki prawniczej. Relacja norm etyki zawodowej do norm prawnych.

6. Zasady etyki prawniczej - zaufanie, integralność moralna i zawodowa, niezależność i niezawisłość, bezstronność, staranność i odpowiedzialność.

7. Relacja pomiędzy prawnikiem i klientem – modele, rozwiązywanie dylematów zawodowych i moralnych.

8. Właściwości personalne prawnika (prawnicza osobowość) a wykonywanie roli zawodowej.

9. Prawnik fighter vs. prawnik peacemaker, prawniczo-etyczne ujęcie instytucji przeprosin, przebaczenia, pojednania, obecnych w polskim prawie karnym i prawie cywilnym oraz w opanowywaniu sporów prawnych.

10. Terapeutyczny i transformatywny wymiar prawa.

11. Etyka prawnicza a sukces i satysfakcja zawodowa oraz profesjonalizm prawnika.

12. Etyka zawodu radcy prawnego.

13. Etyka zawodu adwokata.

14. Etyka zawodu sędziego.

15. Etyka zawodu prokuratora.

16. Etyka zawodu notariusza.

17. Etyka zawodu komornika.

18. Etyka zawodu doradcy podatkowego.

19. Etyka zawodu mediatora.

20. Odpowiedzialność dyscyplinarna w zawodach prawniczych.

### **ETYKA URZĘDNICZA**

1. Pojęcie etyki urzędniczej

2. Obowiązki etyczne urzędnika

3. Podstawowe normy etyki urzędniczej

4. Kodeks etyki pracowników samorządowych

5. Zasada godności zawodowej

6. Zasada profesjonalizmu

7. Zasada neutralności politycznej

8. Zasada lojalności

9. Zasada bezstronności

## 10. Zasada rzetelności

### **VI. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu mediacji, negocjacji lub innych form polubownego opanowywania sporów prawnych (*Alternative Dispute Resolution*).**

1. Rodzaje i przyczyny konfliktów. Polubowne rozwiązywanie konfliktów. Rozstrzyganie a rozwiązywanie sporów prawnych.
2. Alternatywne formy rozwiązywania sporów (ADR).
3. Zasady etycznego - rzetelnego dyskursu ogólnego oraz dyskursu prawnego.
3. Istota erystyki i fortele erystyczne.
4. Istota i rozumienie negocjacji. Obszary negocjacyjne w prawie.
5. Strategie negocjacyjne.
6. Techniki negocjacyjne.
7. Cele i kadrowanie w negocjacjach.
8. Komunikacja werbalna i niewerbalna w negocjacjach.
9. Przygotowanie negocjacji.
10. Etapy negocjacji.
11. Przełamywanie impasów negocjacyjnych.
12. Rozumienie mediacji oraz cele dyskursu mediacyjnego.
13. Zasady mediacji.
14. Role, kompetencje i wybór mediatora.
15. Etapy mediacji.
16. Paradygmaty, strategie i techniki mediacyjne.
17. Zalety oraz obszary słabości dyskursu mediacyjnego.
18. Funkcje mediacji
19. Mediacja sądowa a pozasądowa.
20. Mediacja w sprawach cywilnych.
21. Mediacja w sprawach rodzinnych.
22. Mediacja w sprawach gospodarczych.
23. Mediacja w indywidualnych i zbiorowych sporach z zakresu prawa pracy.
24. Mediacja w sprawach karnych.
25. Mediacja w sprawach nieletnich.
26. Mediacja administracyjna i sądownoadministracyjna.
27. Mediacja w prawodawstwie Unii Europejskiej i Rady Europy.
28. Role prawnika w mediacji.

### **VII. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu prawa wyznaniowego lub prawa kanonicznego.**

#### Prawo kanoniczne

1. Struktura Kodeksu Prawa Kanonicznego
2. Stolica Apostolska a Watykan
3. Struktura i organizacja Kościoła Katolickiego w Polsce.
4. Przynależność do Kościoła Katolickiego
5. Kościół a środki społecznego przekazu.
6. Przygotowanie do zawarcia małżeństwa kanonicznego
7. Wady zgody małżeńskiej
8. Przeszkody małżeńskie
9. Źródła finansowania parafii rzymskokatolickich
10. Katalog przestępstw kościelnych
11. System kar kościelnych

12. Struktura sądownictwa kościelnego.
13. Środki dowodowe w procesie kanonicznym.
14. Rodzaje procesów kanonicznych.
15. Elementy materialne i formalne skargi powodowej o nieważność małżeństwa

#### Prawo wyznaniowe

1. Prawo wyznaniowe w systemie prawa polskiego.
2. Źródła polskiego prawa wyznaniowego.
3. Środki ochrony wolności sumienia i religii w prawie polskim.
4. Nauczanie religii w szkołach publicznych w Polsce.
5. Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego.
6. Gwarancje wolności sumienia i wyznania w świetle Konstytucji RP z 1997 r.
7. Konkordat pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską z 1993 r.
8. Współdziałanie Państwa i związków wyznaniowych dla dobra człowieka i dobra wspólnego
9. Przestępstwo przeciwko wolności religijnej.
10. Rejestrowanie związku wyznaniowego.
11. Administracja wyznaniowa w Polsce.
12. Klauzula sumienia w prawie polskim
13. Duszpasterstwo więzienne
14. Uzewnętrznianie przekonań religijnych
15. Dziecko jako podmiot wolności religijnej

### **VIII. Zagadnienia egzaminacyjne dla studentów przygotowujących pracę z zakresu historii doktryn politycznych i prawnych.**

1. Funkcje doktryn politycznych i prawnych.
2. Klasyfikacja doktryn politycznych i prawnych.
3. Definicja doktryn politycznych i prawnych.
4. Klasyfikacja ustrojów politycznych Platona
5. Platońska krytyka demokracji
6. Założenia metodologiczne Arystotelesa
7. Teoria społeczeństwa u Arystotelesa
8. Geneza państwa w doktrynie Arystotelesa
9. Arystotelesowska klasyfikacja polis
10. Teoria państwa Św. Augustyna
11. Teoria prawa Św. Augustyna
12. Państwo a Kościół w doktrynie Św. Augustyna
13. Teoria państwa Św. Tomasza
14. Teoria prawa Św. Tomasza
15. System norm prawnych według Hansa Kelsena
16. Państwo a Kościół w doktrynie Św. Tomasza
17. Koncepcja suwerenności ludu u Marsyliusza z Padwy
18. Teoria prawa Marsyliusza z Padwy
19. Nominalizm Wilhelma Ockhama
20. Interpretacja losów jednostki w doktrynie N. Machiavellego
21. Filozofia sprawiedliwości Arystotelesa.
22. Teoria państwa N. Machiavellego
23. Sztuka rządzenia N. Machiavellego
24. Jaskinia Platona.
25. Stan natury T. Hobbesa
26. Filozofia sprawiedliwości Platona.
27. Państwo idealne Platona.
28. Państwo „drugiego rzędu” Platona.

29. Umowa społeczna T. Hobbesa
30. Idea prawa T. Hobbesa
31. Umowa społeczna u Johna Locke'a.
32. Podział władz według Locke'a.
33. Podział władz według Arystotelesa.
34. Książę Machiavellego.
35. Prawa natury Grocjusza.
36. Stan natury u Johna Locke'a.
37. Założenia awerrositów.
38. Rodzaje regnum u Marsyliuszaz Padwy.
39. Podział władzy u Marsyliusza z Padwy.
40. Myśl polityczna J.J. Rousseau
41. Dialektyka dwóch państw u św. Augustyna.
42. Pojęcie „brzytwy” Wilhelma Ockhama.
43. Społeczeństwo obywatelskie w tradycji republikańskiej
44. Relacje między państwem a społeczeństwem u A. Smitha
45. Suwerenność według Bodinusa.
46. Własność według św. Tomasza z Akwinu.
47. Społeczeństwo obywatelskie T. Paine
48. Podział władzy według św. Tomasza z Akwinu
49. Społeczeństwo obywatelskie J. S. Milla
50. Wojna sprawiedliwa według św. Tomasza z Akwinu.
51. Społeczeństwo obywatelskie A. de Tocqueville
52. Suweryn de iure i de facto w doktrynie Johna Austina
53. Klasyfikacja prawa Johna Austina
54. Idea formalizmu Rudolfa Iheringa
55. Teoria państwa Georga Jellinka
56. Typy rządów u Monteskiusza.
57. Podział władz u Monteskiusza.
58. Liberalizm arystokratyczny Monteskiusza.
59. Konserwatyzm ewolucyjny Edmunda Burke'a
60. Koncepcja demokratycznego państwa prawnego.